

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Prea Sfinția Sa părintele Episcop Andrei la Timișoara.

Sfințirea bisericii ort. rom. din Timișoara Fabrică, din ziua de Florii a. c. a fost un binevenit prilej ca Bănățenii să-și arate toată dragostea și lealitatea față de P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei, al Aradului.

Rare ocazii au stârnit atâta bucurie și spontan entuziasm în suflete. Orașul s'a îmbrăcat în haină de praznic. Steagul tricolor flutura pe toate străzile — până și pe cele mai periferice așezări — tot timpul petrecerii P. Sf. Sale în capitala Banatului.

Căpetenia bisericii acestul colț de țară a fost primit cu onorul cuvenit.

Sâmbătă 4 IV. — încă dela ora 5 p. m. — peronul gării Domnița Ileana era înțesat de credincioși, în frunte cu autoritățile bisericesti și civile printre cari: păr. prot. Țucra, cu preoțimea locală, prefectul județului, generalul, primarul orașului, inspectorul gen. al inv. sec., al celui primar, „Reuniunea femeilor ort. rom.“, profesori, învățători, coruri, școlari, cercetași, etc. — în așteptarea înaltului oaspe.

După cuvintele de bună întâmpinare rostite de d. primar al municipiului, August Coman, cuvântul de „bine v'am găsit“ al P. Sf. Sale, subliniat de mii de aplauze, a fost urmat de acorduri corale: „Întru mulți ani, stăpâne!“. Chiar și prezentările autorităților se fac în ritmul armonios al priceșnei „Mântuire“, executată de corul „Doina Banatului“, de sub conducerea pricepută a diaconului Alexandru Bocșianu.

Entuziasm, flori și bucurie!

În frunte cu P. Sf. Sa părintele Episcop Andrei și Generalul, — ca un simbol al puterilor morale și fizice, într'o trăsură înflorită

trasă de patru telegari, încadrată de 40 de călăreți, — se formează un cortegiu impozant de peste 40 de automobile, cari traversează orașul pe sub 3 porți triumfale, până la biserica din Fabrică, unde este întâmpinat cu ramuri verzi de poporul credincios și de elevii școalelor primare din acest cartier.

În sfânta biserică P. Sf. Sa este binevenat de P. C. Sa păr. protopop Dr. P. Țucra, în calde cuvinte. P. S. Sa răspunde, arătându-și bucuria și binecuvântând toate străduințele bune ale celor ce muncesc spre binele bisericii și al neamului. Se face serviciul privegherii. Răspunsurile le dă corul „Speranța“ al tinerilor din Fabrică condus de inv. Ion Crișan.

La sfârșitul serviciului, parohul subsemnat într'un raport dat P. Sf. Sale, face o succintă expunere a istoricului bisericii.

Actul sfințirii bisericii începe sub picurii — de bun augur — ce se cern din nouri ceriului.

Deodată cu sfințirea exterioară a bisericii se stropește cu aghlazmă, de către P. Sf. Sa, troița ridicată în curtea bisericii, în amintirea credincioșilor căzuți în războiul mondial.

Sfânta liturghie în sobor a fost de o solemnitate înălțătoare. Profunda predică a P. Sf. Sale — în care opune gloriei omenești, viciată de lășărie, minciună și având ca punct de ajungere căderea, gloria modestiei creștinești, a adevărului și a dragostei — este ascultată cu pietate și formează preocupare de viu comentariu după serviciul sfintei liturghii. Răspunsurile liturgice le-a dat corul bisericesc de sub conducerea dlui Dir. Gh. Ioanovici.

După sfânta liturghie P. Sf. Sa, — asistat de consilierii eparhiali Dr. Gheorghe Ciuhandu și Mihai Păcățianu și alți numeroși preoți — a sfințit clopotele sfintei biserici din Timișoara IV. — Aci P. Sf. Sa arată într'un impresionant

cuvânt ocazional însemnătatea clopotelor și rostul lor în momentele de înălțare sau cădere, bucurie, primejdie sau durere, ce pot obveni în viața omului dela leagăn până la moarte.

Recepțiile dela Prefectura județului au fost un nou prilej de a se dovedi necesitatea imperioasă de colaborare și coordonare a bisericii, armatei și administrației în munca lor de întărire a statului, în substanțialele expuneri ale P. Sf. Sale, a Dlui General Oprescu și a Dlui Prefect Nistor.

O atmosferă de seninătate a stăpânit și la masa frățască, dată în onoarea P. Sf. Sale în saloanele cercului militar civil. — Cuvântul solemn spus de P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei pentru M. Sa Regele Carol al II-lea a fost urmat d imnul regal, cântat de asistență. — Au mai vorbit P. Sf. Sa Augustin Pacha episcop rom. cat; — Generalul Oprescu; prefectul de județ Dr. Nistor; Dr. Marta președintele Curții de Apel; Teodorescu rectorul politehnicei; Inspectorul general Evițianu, ziaristul Ivanov, Consilier eparhial Dr. Ciuhandu și păr. Traian Golumba. — A fost impresionantă și de o semnificație îmbucurătoare îmbrățișarea celor doi prelați după ridicarea mesei.

Prima descindere a P. Sf. Sale păr. Episcop Andrei, în capitala Banatului, — cași Stăpânul încoronat al scaunului Vlădicesc din Arad, — a fost prilej de caldă manifestare românească și creștinească. — Nimic n'a dovedit aceasta mai mult decât seninătatea, ce se reflecta pe fețe în clipele, în care se aduceau, la despărțirea de seara pe peronul gării, mulțumiri P. Sf. Sale, de preoți autorități și credincioși, pentru osteneala și distincția acordată Timișorii.

Parohia Timișoara-Fabric este fericită, nu numai, de onoarea ce i-s'a făcut, ci și de faptul, că a putut da acest prilej de manifestație festivă ortodoxiei române și creștine.

Melentie Șora

Distincție binemeritată.

P. C. Sa protopopul—consilier eparhial Dr. Gheorghe Ciuhandu, ridicat la demnitatea de Iconom Stavrofor.

Solemnitatea dela biserica catedrală din Arad.

La praznicul Invierii Domnului din anul curent, P. S. Sa Episcopul nostru Andrei, apreciind calitățile multiple și eminente, precum și

meritele câștigate de părintele consilier eparhial Dr. Gheorghe Ciuhandu, pe toate terenele vieții noastre religioase, morale, culturale etc. l'a ridicat la demnitatea binemeritată de Iconom Stavrofor.

Solemnitatea acestei înalte distincții s'a făcut în biserica catedrală din Arad, la sf. liturghie, în ziua de sfințele Paști, în cadrul unor momente impresionante.

La ieșirea cu sf. evanghelie, părintele Ciuhandu a fost condus de 2 protopopi înaintea P. S. Sale Părintelui Episcop, care i-a adresat și citit actul de mai jos. Iar părintele diacon D. Dărău a citit decretul de ridicarea părintelui Ciuhandu la demnitatea de Iconom Stavrofor. Prea C. Sa a ingenunchiat și P. S. Sa l-a hirotesit pentru noua demnitate, atârându-i la gât o prea frumoasă cruce, încrustată cu pietre scumpe și atârnată cu lanț de aur.

Iată scrisoarea celită de P. Sf. Sa:

P. O. Domn

Prot. Dr. Gheorghe Ciuhandu
consilier referent eparhial

ARAD

Prea Onorate Părinte!

Cunoscând Noi zelul și devotamentul, cu care P. O. Dta timp de peste trei decenii ai slugit această de Dumnezeu păzită Eparhie, în calitate de profesor la Institutul teologic și mai apoi cași consilier-referent cultural în Consiliul Eparhial, și apreciind frumoasa activitate desfășorată de P. O. Dta ca: liturghisitor, predicator, duhovnic, precum și ca scriitor bisericesc și om de cultură, în dorința de a-ți da o dovadă de dragostea și prețuirea Noastră, îți acordăm rangul onorific de Iconom-Stavrofor, urmând a-ți împărtăși deodată cu hirotesirea și semnul distinctiv al acelui rang bisericesc.

Cu arhierească binecuvântare:

Arad, 7 Aprilie 1936

† ANDREI
Episcop

Nr. 3029/1936.

ANDREI

din mila lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului și al părților din Banatul Timișan.

Fericitul Pavel, marele Apostol al neamurilor, în cartea cea dintâi către Timoteiu, zice: „Preoții cei ce și țin bine diregătoria să se învrednicească de îndoiță cinste”. (Cap. 5 v. 17).

Urmând această învățătură, precum și vechiul obicei al Sfintei noastre Biserici, ca să se cinstească

fețele bisericești cari păzesc și îndeplinesc cu credință, silință și vrednicie direcția lor, spre a fi deosebiți de ceilalți, dar mai cu seamă și pentru a-i arăta ca pildă fraților lor preoți împreunăslujitori, ca văzând ei cinstea și deosebirea ce li se face de Episcopul lor să se poarte și ei cu bunăcuviință la sfințele slujbe, spre a se învrednici de asemenea cinstea, — pe

Prea Onoratul Protopresbiter
Dr. Gheorghe Ciuhandu

fiind unul din cei arătați mai sus, l-am învrednicit de binecuvântarea hirotesiei întru

Iconom Stavrofor

pentru a fi cunoscut de toți că este ales și distins de Noi și ca să sporească și mai mult în calea virtuții și a îngrijirii de direcția ce i s'a încredințat și ca să fie cinstit după cuviință și de frații săi preoți.

Dat în reședința Noastră Episcopescă din Arad, la praznicul Învierii Domnului (12 Aprilie) în anul Mântuirii 1936.

† ANDREI
Episcop.

Dr. Gheorghe Ciuhandu s'a născut la 23 Aprilie 1875 în comuna Roșia, județul Bihor, din familie preoțească. A făcut școala primară în comuna natală și Beiuș. Studiile secundare le-a terminat la liceul greco-catolic din Beiuș (1893), iar cele teologice la seminarul din Arad (1896). A fost învățător provizor în Căbești (jud. Bihor) și în Șiria (1898-1899, 1899-900), până în Ianuarie 1900 când a intrat practicant în cancelaria Consistorului din Arad. O vreme a fost și notar consistorial-suplent, până în toamna anului 1900 când a fost trimis cu stipendiu diecezan să-și întregască studiile la Facultatea Teologică din Cernăuți. După luarea absolutorului, a fost angajat prefect seminarial și profesor supleant la Institutul teologic până în Septembrie 1903. Atunci renunțând, pleacă spre a-și face riguroasele. La 23 Aprilie 1905 e promovat la gradul academic de Doctor în sf. Teologie la Universitatea din Cernăuți. Dela 1 Mai 1905 a fost angajat ca referent la senatul școlar al Consistorului din Arad, iar în 1906 e ales (ca în toate ciclurile electorale de mai apoi) de asesor referent școlar la același Consistor, unde funcționează până acum în aceeași calitate.

A fost hirotonit diacon (20 Aprilie v. 1908) apoi presbiter (20 Martie 1910). Numit fiind mai apoi și hirotesit (în 10/23 Oct. 1910) protopresbiter al tractului Chișineu, renunță, rămânând și pe mai departe în serviciul central al diecezei.

A publicat studii și articole în „Tribuna Poporului” și „Tribuna” (Arad), „Biserica și Școala” (Arad), „Revista Teologică” și „Telegraful Român” (Sibiu), „Românul” (Arad), „Legea Românească” și „Cele trei Crișuri” (Oradea-Mare), „Biserica Ortodoxă Română” (București), „Candela” (Cernăuți) etc.

A scris și publicat:

I. Biblioteca „La Vatra Sufletească a Neamului”:

- No. 1. Preoți români, cari rup pecetea cu Roma, Arad 1924.
- No. 2. Urgia unionistă (1834) și Reacțiunea ortodoxă (1835) în județul Aradului, Arad 1924.
- No. 3. Unirea și întoarcerea Galșei, Sibiu 1925.
- No. 4. Cum ni-au răpit Uniții și Ungurii sufletele dela Nadăș? Arad 1925.
- No. 5. Propaganda Catolică maghiară dela Macău (1815—64) Arad 1926.
- No. 6. Ceice strică sufletul poporului românesc, (Indulgențe papale) Arad 1926.
- No. 7. Desbinarea religioasă a Românilor ardeleni, Arad 1927.
- No. 8. Lupte iconoclastice (veac. VIII—IX) și Un'erou al Ortodoxiei: Antonie Neamțu (veac. XVIII). Cernăuți, 1928.
- No. 9. Cum s'a făcut unirea la Ohaba-forgaci (Banat). Sibiu 1929.
- No. 10. Momente din trecutul episcopiei Aradului, Arad 1929.

II Biblioteca „Indemnuri Duhovnicești”:

- No. 1. Sf. Mărturisire și Sf. Cuminecătură (indemnuri și texte biblice și din sf. Tradiție).
- No. 2. „Mântuirea mea — Dumnezeu”, poem biblic teatral (din texte biblice) Arad 1934.
- No. 3. Sfânta și dumnezeiasca Liturghie, în lumina altor rugăciuni ale sf. Bisericii ortodoxe (cu câteva lămuriri și povești).

III. Alte lucrări.

- Ritul răsăritean pe teritoriul ungar. Cernăuți 1907.
- Carte de Rugăciuni și Cântări, cu un adaos de cuvinte mângăitoare și indemnuri morale, scoase din Sf. Scriptură, ed. I. Arad, 1915 (Cedată, la vremea sa, gratuit pentru soldații români de pe fronturi).
- Școala noastră populară și Darea culturală. Ara, 1918.
- Împreunarea Bisericilor ortodoxe române din România-mare și raportul cu Statul, Arad 1919.
- Reorganizarea Mitropoliei Transilvane, Arad 1920.
- Schisma românească, sau: Unirea cu Roma, Sibiu 1920.
- Români ortodocși și Uniți români, sau: Două organizații bisericești în Ardeal, Sibiu 1921.
- Papism și Ortodoxim (Averi bisericești) în Ardeal, Arad 1922.
- Reorganizarea Centrelor ierarhice și Unificarea bisericească, București 1923.
- Înapoi la Apostolie, Studiu adm. bisericesc (în Revista teologică, Sibiu) 1924.
- Conferința eparhială dela Arad din 1908. Studiu administrativ bisericesc, în „Biserica și Școala”, Arad 1925.
- Un Neam și-un Suflet (Nr. 1 din „Bibl. Creștinului ortodox”) Arad 1925.
- Calea Vieții și Calea Morții (Nr. 5 din „Bibl. Creștinului ortodox”) Arad 1925.
- Rutenii ungari și sugrumarea lor politică de către maghiari prin Unirea cu Roma (Studiu istoric-statistic și politic-bisericesc). Publ. în rev. „Biserica ortodoxă română”, București 1927.
- Icoane din viața fățarnică a bapțiștilor, Arad 1927.
- Suveranitatea și Solidaritatea națională: Discurs la Senat, la Legea cultelor (20 Martie 1928) București 1928.
- Patronatul ecleziastic ungar în raport cu Drepturile Statului român (VII—211 pag.) Arad 1928.
- Memoriul Conferinței mixte dela Timișoara, Arad 1929.
- Episcopul Nestor Ioanovici al Aradului (1829—30) Arad, 1929.
- Doi Ioanovici pe tronul episcopesc ort. dela Arad, Arad 1929.

Bălgăradule românesc... Discurs la deschiderea Congresului preoțesc din Alba-Iulia (1929) Arad, 1929.
 Brașovul, Cetate a Ortodoxiei românești. Discurs la deschiderea Congresului preoțesc (1930) dela Brașov, Arad, 1930.
 Cărțile de „afurisenie“ sau de blăstem din Ardeal Sibiu 1930. (în colaborare cu Pr. P. Olde): „Indreptarea presbiterilor, diaconilor și tuturor Clirosului“ de episc. Iosif Ioanovici-Șacabent (1802) dela Vârșet, Sibiu 1931.
 Călugării Visarion și Sofronie, și Mucenicii Ortodoxiei din Ardeal (la Congr. preoțesc: 1932) Sibiu 1932 Bogomilismul și Românii, Sibiu 1933.
 Rânduiala Sfintei Mărturisiri la Români, însemnări istorice și rituale, cu 2 anexe: Ritualul sârbesc (1524) și cel românesc (1681) Cernăuți 1933.
 Dr. Giorgiu Popa: Un om de cultură și de școală (VIII+135 pag.) Arad 1934.
 Schițe din trecutul Românilor arădani din veacul XVIII, inclusiv Revoluția lui Horia în jud. Arad, Arad 1934.
 Episcopii Samuil Vulcan și Gherasim Raț (1830—40), monografie istorică-culturală (XXXII+704 pagini) Arad. 1935.

Cel dintâi Iconom stavrofor în eparhia Aradului este o personalitate marcantă și o figură reprezentativă a vieții noastre publice și unul dintre fecunzii scriitori bisericești ai ortodoxiei românești.

Suntem interpreții Onoratei Preoțimi și iubiților creștini de orice categorie din eparhia Aradului, când prezentăm I. P. Cucerniciei Sale Părintelui Iconom Stavrofor Dr. Gh. Ciuhandu, caldele noastre felicitări și urări de bine, rugând pe Dumnezeu să-i ajute să poarte aceasta frumoasă răsplată a vrednicilor sale, mulți ani plini de fericire și mulțumire sufletească, spre binele Bisericii, neamului nostru și bucuria scumpei sale familii.

Semnalăm cu plăcere și gestul Părintelui Iconom stavrofor, săvârșit din prilejul avansării Sale, de a fi dăruit 10 ex. (à Lei 500.—) din lucrarea „Episcopii S. Vulcan și Gher. Raț“ pentru tot atâtea comune bisericești din protopopiatul Butenilor, călcate de propaganda catolicizantă maghiară de acum o sută de ani.

Mal adăogăm aci, ce am afat ulterior, că în același vreme a promovării sale bisericești, părintele consilier a fost înștînțat, că a fost cooptat membru corespondent în Secțiunea istorică a „Astreii“.

Rolul filmului în propaganda religioasă

Aceasta nu este vre-o idee nouă, sau că pentru prima dată s'ar suleva în coloanele acestui organ, știut fiind, că somități intelectuale s'au mai fost ocupat de ea, ba în țările occidentale și în bisericile deacolo s'a pus chiar și în practică rularea filmelor religioase

ca o parte așa zicând integrantă a serviciului divin.

Pentru noi pare curios acest fapt, ba unii dintre noi vor zâmbi, iar alții vor semna cu un gest de dispreț suveran sentința: la noi n'are ce căuta filmul în biserică.

Suntem în epoca modernismului, când doar toți și toate vor să fie la înălțimea vremii, ținând pas cu evoluția științei, filozofiei, tehnicii etc.

Se știe și aceea, că credința și știința nu se contrazic, ci dimpotrivă se întregesc reciproc. Mai știm apoi că credința creștină, în special ortodoxia este acuzată pe nedrept, că prea s'a petrificat în formalismul ritualismului ei sacru, iar propaganda făcută de dânsa pentru lățirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ, în asemănare cu biserica apuseană, este disparentă.

Pe când nu numai biserica Romei, ci și sectarismul fac sforțări mari, aducând jertfe uriașe în scopul lățirii învățăturilor lor, pe atunci la noi aceasta propagandă religioasă este abia în fașe considerând cazurile sporadice și jertfele neînsemnate ce se aduc pe acest teren de către cei chemați.

Este adevărat, că s'au pornit inițiative laudabile punându-se în practică cinematograful chiar cu mari jertfe personale de unii preoți zeloși și idealști — laudă și recunoștință lor — ca mijloc de propagandă religioasă în aceste vremi de cumplită bejenie etic-socială.

Intre frații în Domnul misionarii preoți ai diecezei noastre cei mai mulți dispun de atari aparate, servindu-le acelea spre mare și prețios ajutor, ca mijloace eficace de propagandă religioasă morală și creștinească, având intuiția covârșitoare importanță pe teren educativ, fie de caracter profan sau religios.

Putem afirma sus și tare, că în zilele noastre numai cuvântul sau predica, fie aceea rostită cu neîntrecută măestrie chiar, nu mai prea aduce roadele dorite, iar oratori ca d. p. Ioan Gură de Aur, Bossuet, Savonarola etc. sânt puțini între noi.

Dacă la acestea mai adăugim apoi spiritul timpului, carele prin nimic nu se osebește de acela al cărui principiu de viață era odinioară: „pânea și circul“, vom înțelege, de ce în locul unei cuvântări anemice, incolore, necaptivante, plictisitoare chiar, auditorul creștin ar preferi rularea unui film religios edificator.

Fiindcă practica de până aci a dovedit îndeajuns, că pretutindenea filmele religioase, rulate de părinții misionari, însoțite de explicațiile instructive necesare înțelegerii cât mai

bune a lor, au avut cea mai binefăcătoare influență spirituală și efect salutar pe teren etic-spiritual-creștin și social asupra spectatorilor ascultători, nu putem îndeajuns încuraja această nobilă și laudabilă inițiativă și jertfă a C. C. Părinți misionari având dintre noi fieștecarele sfânta datorie colegială de a-i sprijini și ajuta moral și materialmente în sacra lor misiune desfășurândă în parohia fieștecăruia.

Aceasta cu atât mai vârtos ni-se mai impune și de trista amintire, când în trecutul nu prea îndepărtat un strein de neamul și legea noastră străbună a fost colindat satele noastre și inducând prin scripte false în eroare pe mulți dintre noi, a fost lăsat să ruleze filme religioase, însoțite de un limbaj stâlcit românesc, mai încasând pe deasupra importante sume de bani dela credincioși.

Deci pentru viitor toată sollicitudinea și cel mai larg sprijin și ajutor moral-material să-l aducem cu toții spre încurajarea și buna-reușită a propagandei religioase prin cinematograf, în al cărui serviciu s'au pus unii dintre lucrătorii din via Domnului.

Lucian Lungu

BCU Cluj preot

A murit P. S. Sa Episcopul Nichita Duma dela Argeș.

În ziua de 16 Aprilie l. c. a trecut la viața vecinică, în etate de 72 ani și 12 de episcopie P. S. Sa Episcopul Nichita dela Curtea de Argeș.

P. S. Sa suferia de diabet și congestie pulmonară de mai lungă vreme.

În Vinerea Paștilor boala i s-a agravat. Înaintea părăsirii vieții pământești s'a împărtășit cu sf. taine, după care s'a simțit mai bine până Joi în 16 April după masă, când și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos între lacrimile de jale ale Consilierilor eparhiali și preoșimea dela episcopie de Argeș.

S'a născut în 1864 în comuna Săcelul de Munte (Ardeal)

Liceul l-a absolvit la Năsăud în 1883, apoi a absolvit academia teologică. În 1886 a fost învățător în satul natal, în 1906 paroh și profesor de religie în Reghinul Săsesc și apoi, în 1912, protopop de Reghin.

În 1919 a fost senator de Mureș, iar în 1922 pentru a doua oară senator tot de Mureș.

În Noembrie 1923 este ales de parlament episcop al Argeșului.

Este decorat cu „Răsplata muncii“, „Steaua României“ și „Coroana României“.

În 1923, la venirea în fruntea eparhiei, din cauza urmărilor războiului, a găsit-o în părăginită. Îndată după instalarea sa de Episcop, a introdus în eparhia Argeșului spiritul șagunian al legii de organizare bisericească, pe care a trăit-o și a aplicat-o acasă în Ardeal unde alegerea de Episcop în anul 1923 îl găsisse protopop la Reghin Răposatul Episcop Nichita s'a dovedit a fi un gospodar vrednic. A zidit la Argeș un Seminar de mare preț A zidit un frumos palat pentru școala de cântăreși pe care a mutat-o dela Pitești la centrul episcopiei. A construit și înzestrat bine toate birourile Consiliului eparhial. A construit la mănăstirea Văleni un mare atelier de țesătorie.

A ridicat din temelii și a organizat mai multe mănăstiri, a înființat o fabrică de luminării, a înființat societatea Întrăjirea pentru ajutorarea preoșimei.

În Argeș a ridicat o nouă biserică care avea să fie sfințită în curând de decedatul Episcop.

Înmormântarea P. Sfințitului Nichita s'a făcut Duminecă în 19 Aprilie. Prohodul l-a slujit P. S. Sa Episcopul Andrei al Aradului asistat de P. S. Sa Arhiepiscopul Pociitan dela sf. Patriarhie și un mare sobor de preoști din eparhia Argeșului Au participat mulți fruntași ai vieții noastre publice din Regat și Ardeal precum și enoriași foarte mulți. Toți au venit să dea tributul de cinste și evlavie blândului lor Episcop. Dela Curtea de Argeș, osemintele P. S. Sale au fost transportate spre vecinică odihnă la mănăstirea Turnu.

Domnul să-i facă parte de odihnă ușoară.

Urare . . .

Prea Sfințitului Episcop Andrei al Aradului.

— La intrarea Prea Sfinției Sale, pentru prima oară, la Florii, în orașul Timișoara —

*Cu cântări și osanale
Vă ieșim Stăpâne 'n cale . . .*

*Ramuri verzi, ca boaba spumii
V'asternem pe 'ntinsul humii . . .*

*Iată flori și vioarele
Călcați, Stăpâne, pe ele . . .*

*Că's frumoase, parfumate
Prea Sfinției Voastre, date . . .*

*La Florii, când saltă grâne
Ați venit la noi Stăpâne . . .*

*Si-acum, pentru prima oară
Sunteți, azi, în Timișoară...*

*Saltă florile 'n câmpie
Pretutindeni bucurie...*

*In bordeiele uitate
Cum și'n luxoase palate...*

*Deci cu multă bucurie
Cântă florile 'n câmpie...*

*Mână'n mână cu natura
Toate deschisu și-au gura...*

*Și cu noi, — lanuri de grâne
Zic: — „Bine-ați venit, Stăpâne!“ ...*

Raportul părintelui Șora, despre istoricul bisericii din Timișoara-Fabric.

Prea Sfințite Stăpâne!

Sunt fericit că mie mi-a revenit însărcinarea de a înfățișa sumar Prea Sf. Voastre, cu acest prilej, istoricul bisericii creștine române a urmașilor istoriceii colonii romane Zeno-bara, despre care cronicarii spun că nu putea fi alta decât Timișoara.

Chiar dacă acest început își pierde claritatea conturului în adâncimea veacurilor pline de restriște și urgie, cari au urmat peste descendenții bravilor coloniști, nu se poate presupune ca ei să se fi putut lipsi de scutul divin pe care îl invocau, dela Hristos fiul lui Dumnezeu, în fața sfințelor altare

Fiul istoric al trecutului bisericii creștine și române, din capitala fostei Ripensii, trece desigur dincolo de timpul în care se pomenește pe acest pământ nume de preoți și biserici, cum este acela în care Ludovic cel Mare, regele Ungariei, alunga la 1366 pe preoții bănățeni peste hotare, pentru credința lor străbună.

Vremurile, cu urmările grele de atrocități ale veacului al XVI și XVII-lea, — cari au urmat, ca o aplicare a legilor, aduse pentru umilirea și robirea Românilor, după revoluția lui Dozsa stinsă aci în Timișoara la 1514 — au împiedecat cu desăvârșire libertatea de viață românească, care era una cu cea a bisericii sale.

Trecutul vieții românești de aici — un trecut plin de multe dureri și umiliri — nu se cunoaște în amănunte, deci nici acela al bisericii.

Timpul de 164 ani de ocupație turcească se așterne peste întinsul Banatului, ca un lînțoliu al întunecului.

Despre un trecut cunoscut, un istoric propriu zis al acestui altar, se poate vorbi doar de două veacuri și jumătate, de când — pe timpul luptelor dela 1716, ce se purtau pentru eliberarea Banatului de sub Turci — Români, cărora le arseseră casele acoperite cu paie, au fost constrânși să se strămute din Palanca-Mare — unde locuiseră până atunci — în Vlașca-Mala, Mehala românească, rămasă până în zilele noastre, cartierul de baștină al Românilor, din Timișoara urmași fiind spre această nouă așezare a lor și de restul de Români ce

mai rămăseseră acolo până la 1738, alungați apoi nu numai de un mare incendiu, ci și de dispoziția dată pentru demolarea tuturor clădirilor ce cădeau în raza de zidire a cetății pe atunci în proiect și cari erau în cea mai mare parte românești.

În Palanca-Mare au avut Români o biserică de lemn, despre care se știe că a rămas neatinsă de focul dela 1738, împrejurare ce a rămas multă vreme obiect de miracol pentru urmași.

Se știe că generalul Mercy a adus pe pământul mănol al Banatului nu numai puternice colonii germane, cum sunt bogatele sate Merțișoara și Orțișoara, ci a adus cași coloniști, aici în Timișoara, mulți Germani bogați, mari industriași, cari prin fabricile de tot felul, clădite în special pe malul drept al Bigheului, au schimbat înfățișarea noiei așezări într'un șir de fabrici. De aici numirea de Fabrică (nemțește Fabrik), nume care s'a consacrat oficial la anul 1744

Vremurile de o oarecare liniște pe care le asigura noua stăpânire au atras în acest târg mulți comercianți, între cari și unii de origină străină, Greci bogați.

Ei nu se mai mulțumiau acum cu umila bisericuță de lemn din Palanca, mai ales că rămăsesse la o parte de noua lor așezare. Visul lor era o biserică frumoasă de piatră, în care să se poată înfățișa mai cu demnitate.

El se împlinește! La anul 1746 Români pun piatra fundamentală a acestei biserici, în centrul noului lor cartier, azi piața Traian. Sfințită cu hramul „Sf. M. M. Gheorghe“, se dă destinației sale.

Români rămânând fără organizație oficială recunoscută de stăpânire după 1700 și, constrânși de împrejurări la o apropiere de Sârbi, au plătit scump această tutelă.

Aici la noi, coreligionarii Sârbi au pus din ce în ce mai multă stăpânire pe biserica Sf. Gheorghe, încât ajunseră Români, într'o vreme, doar tolerați, în acest lăcaș clădit de ei, până ce, prin despărțirea ierarhică dela sfârșitul veacului trecut, această biserică rămâne — printr'un capriciu al vremii — în posesiunea Sârbilor.

Ca să se anteneze oarecum nemulțumirile Românilor — cari protestau mereu împotriva încălcărilor de drepturi — stăpânirea ierarhică de-atunci s'a îngrijit ca din seria de preoți cari au servit acea biserică începând cu 1746, și chiar și după ce Români și-au clădit la 1826 o altă biserică, să fie instituți aici și preoți români, ba chiar și protopopi.

Un atare preot și protopop român a fost Constantin Suboniu, luminat și apreciat cărturar, al cărui suflet vibra de curate sentimente românești, cu sprijinul căruia s'au tipărit cele două cărți de învățătură creștine ale marelui dascăl băbătan Mihai Roșu. Printre preoții români cari au servit acest altar au fost I Murgu 1818; Gheorghe Grozescu 1820; Gh. Chiruța 1850; Constantin Iștvanescu 1850 și Ioan Stănescu 1869.

În veacul al XIX-lea — veacul deșteptării popoarelor europene la conștiința națională — Români nu se mai puteau mulțumi să rămână simple anexe la viața coreligionarilor lor. Ei doreau o biserică cu rugăciuni în limba mamei lor cu suflet creștinesc și românesc. Această imperioasă necesitate o simțeau tot mai vie arzând în suflete, pe măsură ce se convingeau că sunt înstrăinați, îndepărtați de biserica lor cu hramul „Sf. Gheorghe“.

Marea misiune de a da Românilor de aici această cetate spirituală i-a revenit unui vrednic ajutor și urmaș al protopopului Constantin Suboniu, Vasile Georgevici, „Prota Vasa“, luptătorul, al cărui nume se păstrează în amintirea plină de grațitudine a credincioșilor acestei parohii, până în zilele noastre, într'o aureolă de sinceră admirație.

Orice credincios băștinăș din această parohie pomenește cu mândrie de autoritatea și curajul cu care a exoperat prota

Vasa, chiar dela Împăratul din Viena — la care fusese în persoană — pe seama Românilor ortodoksi, dreptul de a-și clădi biserică; de zelul cu care a adunat, cu carul, danii în natură din satele din împrejurime și chiar de felul cum i-s'a arătat locul unde să se clădească noul Sion românesc, printr'un semn ceresc, trimis de sus în chip de fulger cu foc, care a mistuit marele nuc' din locul unde se adunau la sfat Românii, în frunte cu Prota Vasa, în fiecare Duminecă Aci fu ales locul pentru biserică!

Prin elanul și stăruința lui — în butul stăpânirii maștere și în ciuda coreligionarilor, care îi puneau bețe în roate — idealul protopopului Georgevici se realizează.

Anul 1826 a fost un an de biruință a Românilor în Timișoara. O biserică pompoasă, încăpătoare, tronează dela acest an înainte, ca un ceresc destin, în mijlocul cartierului român.

Dar prota Vasa nu se mulțumește numai cu grija ce-o are de credincioșii săi din Fabric. Om cu vederi largi, european al vremii sale — care luase parte ca preot campestru în luptele contra lui Napoleon — se preocupa și de starea Românilor bănățeni și de posibilitățile de a-i scoate de sub ierarhia sârbească.

În „Istoria” sa, Tincu Velea, descriind cum la anul 1812 un comitet compus din profesorii Tichindeal, M. Nicoară, P. Iorgovici și alți protopopi au cerut curții din Viena — fără nici un rezultat însă — să libereze pe Români de sub ierarhia sârbească, arată că:

„...bravul protopop Georgevici din Timișoara, repetă zisa cerere printr'o petiție de 120 coale, compusă dintr'o mulțime de documente autentice, ce adevereau nenumăratele nelegiuiri ale ierarhiei sârbești”.

Nu mult după ce prota Vasa dă destinației sale, la anul 1826, biserica cu hramul „Sf. Ilie” zidită de Români pe seama lor, moare împăcat cu sine însuși, că și-a făcut datoria.

Ce se întâmplă însă? Și aici se instituesc preoți sârbi, între cari preotul Tabacovici Pentruca biserica aceasta să nu devină o filială a bisericii „Sfântul Gheorghe”, o nouă luptă începe, care durează până la anul 1849, când începe seria de preoți români, cu Petru Abrudan, care este ales după Tabacovici.

Zările senine ale reînvierii Mitropoliei române a Ardealului se ivesc Marele Șaguna însufletește la luptă, la trezirea conștiințelor. Printre cei ce se angajează la această operă de închegare românească este și fostul elev, dela Vârșet, al lui Șaguna, luminatul protopop român al Fabricului, Meletie Drăghici, îndrumător al vieții culturale, autor de cărți, al cărui nume se păstrează cu venerație în inimile credincioșilor, alături de acela a lui Vasile Georgevici.

Pe timpul lui se organizează școala românească, al cărei animator și conducător a fost, scriind și cărți didactice.

Cu el se începe o eră nouă, O atmosferă tot mai românească, așa că la 1868 ultimul preot sârb din biserica „Sf. Ilie” a fost scos, împreună cu cărțile sârbești. Pe timpul protopopului Meletie Drăghici a fost reparată biserica pentru suma de 355 florini.

Pe timpul lui se inițiază marele proces de despărțire ierarhică. Procurarea mulțimii de documente cerute de legislația vremii pentru a se dovedi și în scris drepturile Românilor, au căzut în sarcina lui și a distinșilor intelectuali din Fabric, cari i-au devenit în acest proces, colaboratori, dintre cari pomenesc pe Dr. Pavel Rotariu, E. Ungureanu, Dr. A. Cosma, Dr. Crăciunescu, Dr. Ioan Doboșan Ardelean și alții.

Pe timpul lui se organizează corporațiile parohiale pe baza statutului șagunian care se pune în aplicare la 1870. Lupta mare la care se angajează reclamă nu numai pricepere, energie și jertfă, ci și timp. Timpul l-a doborât și pe el la 1890,

fsră a-și putea vedea împlinite planurile. Firul acestor lucrări îl continuă urmașul său, protopopul Dr. Traian Putici, care conduce destinul acestei parohii până la anul 1912.

Om de o cultură superioară, a știut să câștige aprecierea și concursul autorităților încă dela începutul activității sale.

Pentru planuri edilitare orașul a cerut pe timpul lui terenul pe care era clădită biserica. — Schimbul s'a și făcut. — Vechea biserică s'a demolat, în anul 1912 obținându-se în locul ei, clădirea sfintei biserici în care ne aflăm de prezent, zidită în anii 1910—12.

Aranjarea interiorului căzând în sarcina parohiei într'o vreme de aprigă criză financiară parohia ajunge în grea situație financiară, care prin amărăciuni multe a contribuit în mare parte la sfârșitul încă de timpuriu al eruditului protopop al Timișorii Dr. Traian Putici la anul 1912.

El luase asupra sa într'o stare de necunoscută criză pecuniară în plus și sarcina de a înzestra parohia cu o școală pompoasă, provăzută cu o sală festivă pentru trebuințele culturale ale parohienilor. De ostenelele și jertfele lor beneficiem noi azi.

Marele merit de a aranja precara situație a parohiei îi revine abilului administrator protopopesc, parohului pin Izvin, Ioan Oprea, mai târziu protopopul Timișorii, — care la anul 1914 — din încredințarea P. Sf. Sale a părintelui Episcop de Arad Ioan I. Papp sfințește provizor aceasta biserică.

Stă în fruntea protopopiatului până la anul 1922, când i-se atribuie înalte însărcinări pe teren cultural — economic al neamului.

Apreciat în viața publică deține însărcinarea onorifică de Prefect de județ. Azi conduce camera de Comerț cași Președintele ei.

Ca protopop nu numai prin puterea lui de muncă, dar și prin calitățile firești înăscute a câștigat prestigiu în cercurile conducătoare, precum și colaborarea sinceră a celor în subordine.

Protopopii Meletie Dreghici, Dr. Traian Putici și Ioan Oprea, în greaua lor misiune au avut drept colaboratori locali de altar pe preoții: Abrudan, Alexandru Muntean, Vichentie Schelegeanu, Teodor Vaida și Iosif Matei; iar la școală pe învățătorii Alexandru Munteanu, Traian Lungu, Nicolae Nicorescu, Persida Regep, Elena Cloase și G. h. Ioanovici, dintre cari cei doi din urmă activează cu vrednicie și actual la școala din parohia aceasta.

Clădită după planul ing. Niga, cu modificările impuse de inginerul consistorial Paul Rozvan, biserica a fost solid construită de arhitectul Ecker. Totuși prin penetrarea umezelii pe la icsurile cupolei era amenințată pictura murală făcută de pictorul artist Zaicu.

Mai ales aceasta teamă a deteriorării acestei picturi a determinat pe pictorul Dr. I. Miloia să sugereze și să stăruie pentru o reparare integrală; ceea ce s'a și făcut sub conducerea Domniei-Sale, care a mai împodobit biserica cu încă două picturi murale. Așa pictura de mare valoare a lui Zaicu a fost salvată

Sculptura bisericii, — făcută de Bosioc, — a fost întreținută în părți e ei deteriorate de tânărul sculptor Gajo.

Accidentul obvenit în a 3-a zi de Crăciun anul 1934, a fost un prilej pentru ducerea la bun sfârșit a dorinței credincioșilor noștri din acest cartier, care se identifica cu aceea a pictorului ce stăruia alături de ei pentru reparare.

Inzestrarea Timișorii cu o biserică frumoasă, — și până la terminarea marelui catedrale deja în lucrare — era o necesitate nu numai pentru viața religioasă morală a credincioșilor noștri, ci și pentru necesitățile de ordin național și manifestări patriotice în acest oraș.

Aceste desiderate de o imperioasă trebuință au fost ascultate și servite cu înaltă și binevoitoare înțelegere, din

partea Primăriei Municipiului, prin toți primarii, cari s'au perindat la conducerea ei, și în special de cel ce stă azi în fruntea orașului. Prin subvențiile acordate, numele Prof. Augustin Coman și al colaboratorilor lui între cari în primul rând șeful serviciului tehnic ing. Adrian Suciș va rămânea legat de viața comunei noastre bisericești, și de sufletul ei.

Dela 1922 viața religioasă morală a Timișorii este condusă cu tact și înțelepciune de protopopul tractual P. C. Sa Dr. Țiucra, care a fost paroh al unei parohii din cartierul II până la 1926, când trece la parohia centrală. În parohia P. C. Sale se alege ca paroh Sf. Sa fratele în Hristos părintele Traian Golumba, care își are parte de contribuție la realizarea lucrărilor din această parohie.

La acest sfânt altar slujesc lui Dumnezeu, și eu din anul 1926, când trece la cele ceterne antecesorul meu părintele Iosif Matei.

Pentru ridicarea solemnității serviciilor religioase la această biserică servește și diaconul protopopesc, Alexandru Bocșianu, începând cu anul 1931.

Numărul credincioșilor noștri — deși flotant, — se menține peste 4500 suflete.

Școala — deși statificată, — prin distincții ei învățatori și învățătoare, în frunte cu harnicul director Gheorghe Ioanovici, ajută real sfintei biserici și pe smeriții ei slujitori în lucrarea lor de înălțare sufletească.

Parohia noastră și-a avut și mecenai ei, cari au făcut danii mai mari prin lăsaminte de realități, între cea mai mare „Fondațiunea Costa Maniu“.

În parohia noastră activează patru coruri: „Crai nou“, „Speranța“, „Corul tramvaiștilor“ și „Corul bisericesc“ toate în cele mai cordiale raporturi de colaborare cu sfânta biserică și în special corul bisericesc.

Încercărilor de proselitism sectar, credincioșii noștri răspund prin înjghebări de societăți religioase cum sunt: „Reuniunea femeilor ort. rom. din Timișoara Fabric“, care printr'o colecție mai recentă a înzestrat biserică cu „Mormântul Domnului“, artistic executat, și dintre cari s'a format un comitet pentru împodobirea sfântului altar cu flori, în toate duminicile și sărbătorile de peste an;

„Societatea femeilor evlavioase“, sub conducerea căror^a se organizează an de an pelerinaje la Mănăstirea Hodoș-Bodrog; precum și „Oastea Domnului“ încă în formație.

Nici pe scumpli lor decedați pe câmpul de luptă în războiul mondial din 1914—18 nu i-au uitat credincioșii noștri. — Amintirea lor o cinstește o troiță, ridicată, — paralel cu restaurarea bisericii — din daniile adunate de parohul subsemnat în curtea sf. biserici. Troița a fost lucrată de sculptorul Goja.

Slujitorii altarului sfintei noastre biserici, Vă roagă Prea Sfințite Stăpâne să binevoiți a primi drept omagiu sentimentele lor de dragoste, alipire și fiiască supunere. Ei sunt fericiți, că pot lucra sub ascultarea P. Sf. Voastre. Ei se străduiesc să rămână pe linia dreaptă, de muncă a vrednicilor lor înaintași la acest altar.

Întru mulți ani Stăpâne.

Binecuvintează Prea Sfințite Părinte, Episcop!

Serbarea Sfintelor Paști în Arad.

În vederea prăznuirii *Invierii Domnului*, creștinii ortodoxi s'au pregătit cu post și rugăciuni. În cursul marelui post, lumea românească *a participat* la sf. liturghie înainte sfințită, slujită după indicațiile P. S. Sale părintelui Episcop *Andrei*, de două ori pe săptămână în toate bisericile din eparhia Aradului. La fel și în orașul Arad au participat la sf. servicii divine mulți creștini în frunte cu P. S. Sa Episcopul nostru, unde prin rugăciuni și predici folositoare ne-am pregătit sufletele pentru marile praznic.

Ținem să remarcăm aici, o inovație în seria serviciilor divine, introdusă de P. S. Sa Episcopul nostru *Andrei*: În toate zilele de Miercuri și Vineri din postul mare, seara la ora 7 s'a slujit în biserică catedrală de către 3 preoți *Acatistul Maicei Domnului*, care slujbă a lăsat profundă impresie asupra creștinilor. Cântările pline de jale și rugăciunea în care se învoacă ajutorul Sf. Maice, rostite de P. S. Sa, a stors lacrimi.

În cursul acestui post, au fost mărturisiiți și împărtașiți cu sf. euharistie toți elevii și elevele școalelor primare secundare și de alte categorii din Arad, apoi soldații și membrii diferitelor asociații. În săptămâna patimilor au primit sf. cuminecătură, adulții și bătrânii în frunte cu intelectualii din Arad, fapt care a produs impresie evlavioasă asupra credincioșilor.

În săptămâna patimilor, începând cu *Dumineca Floriilor* s'au ținut servicii divine, când s'a predicat despre momentele și importanța zilei, în toate zilele seara la ora 7.

În seara zilei de joia mare s'au citit cele 12 evanghelii, de către P. S. Sa părintele Episcop, asistat de consilierii eparhiali și ceilalți preoți din Arad.

În *Vinerea mare* la ora 3 d. m. P. S. Sa a slujit prohodul Domnului, asistat de 12 preoți și 2 diaconi. A predicat cu multă convingere I. P. C. Sa Arhimandritul Suciș, iar seara la punerea în mormânt a rostit o predică impresionantă părintele protopop C. Magieru, misionarul eparhiei de Oradea.

În zorii zilei de *Duminecă* la ora 4 fix, s'a făcut slujba *Invierii Domnului*, care a fost impunătoare și plină de elevație sufletească. P. S. Sa a apărut în ușile împărătești și a rostit cuvintele sacramentale „*veniți de luați lumina*“, după cari toate luminările din biserică au fost aprinse din luminarea P. S. Sale. Piața

catedralei precum și străzile Mețianu și Goldiș pe unde avea să treacă procesiunea erau înțesate de public, fără deosebire de religie și limbă, venit anume să vadă măreața Înviere a Domnului Hristos. Vitrinele și ferestrele erau feeric luminate și împodobite cu tablouri cari înfățișeau momente din viața Mântuitorului.

La un moment dat au apărut în ușa catedralei Sf. Cruce, praporii, apoi 12 studenți teologi în reverenți și stihare luminate, apoi 4 diaconi 18 preoți urmași sub baldachin de P. S. Sa Episcopul Andrei, toți îmbrăcați în ornate de veselie. Baldachinul era purtat de 4 studenți teologi îmbrăcați în stihare, încadrați de ofițeri în mare ținută cu săbiile scoase. După P. S. Sa au urmat autoritățile, civile, militare, diferitele societăți ale femeilor și un public mare. În acordurile pline de evlavie a cântării „Învierea ta Hristoase Mântuitorule“... — procesiunea a încunjurat catedrala.

Înainte ușilor dela intrarea principală P. S. Sa a citit sf. Evanghelie și cu voce sonoră a cântat — acompaniat de preoțime — Hristos a înviat de 3 ori. După rostirea de 3 ori de către P. S. Sa a cuvintelor: Ridicați boeri porțile raiului ca să între împăratul mărirei, lumea a intrat în catedrală cântând Hristos a înviat. La fine a sărutat fiecare sf. evanghelie, icoana învierii, a fost miruit și a primit sfințele Paști.

Sf. liturghie s'a început la ora 9^{1/2} slugită de P. S. Sa Episcopul Andrei asistat de 12 preoți și 2 diaconi. Răspunsurile liturgice le-a cântat Corul Armonia. În cursul sf. liturghii P. S. Sa a promovat întru ceteti pe 8 studenți teologi.

Iar părintele consilier Dr. Gh. Ciuhandu a fost ridicat la d. m. nitate de Iconom Stavrofor.

La priceasnă P. S. Sa a rostit o predică de profundă concepție despre însemnătatea și foloasele Învierii Domnului.

Praznicul Învierii, s'a sărbătorit cu evlavie cuvenită și la institutele de ocrotire socială din Arad, ca spitale, penitenciare, azile, casele săracilor etc.

La spitalul județean părintele Stana a mărturisit și cuminecat în anul acesta mai mulți bolnavi ca în ori care alt an. În biserica sf. Gheorghe dela acest spital s'au prezentat mai mulți fruntași ai vieții noastre publice, cari au fost împărțâșiți cu sf. euharistie.

La serviciile din Joia mare seara au asistat public mult, ascultând cu pietate patimile Domnului cetite din cele 12 evangheli.

La finea sfintei liturghii din ziua de Paști,

afară de bunătățile dăruite bolnavilor de administrația spitalului, părintele Stana a împărțit bolnavilor: cozonaci, ouă roșii și prăjituri, donate de Societatea Femeilor ortodoxe din Arad, prin secretara acestei societăți dșoara Ana Cornea.

La penitenciar serviciile divine au fost slugite de părintele Draia dela episcopie. Iar doamnele Dr. Botiș prezidenta Crucii Roșii din Arad, apoi dnele Ramonțanu și Raicu au dăruit deținuților, cozonaci, prăjituri, ouă roșii și alte bunătăți, fapt pentru care rugăm pe bunul Dumnezeu, să le dăruiască tuturor donatoarelor mai sus amintite fericire și mulțumire sufletească.

Legea Românească în oglinda sufletească a unui învățator bătrân.

de: I. Moldovan

(Continuare din No. 15)

Între asemenea împrejurări, la Români ajunși sub stăpânire ungurească, căminul familiar — transformat în altar încă din timpul Romanilor, când adunările creștinilor se țineau în case particulare, — deveni-se adevărată școală de lege românească. Acolo, sub supravegherea părinților, tinerimea se îndeletnicea cu colinzile, cari țineau trează conștiința creștinească, prin preamărirea celui născut în ieslele dobitoacelor din peștera vifleemului, cu steaua maghilor dela răsărit, uciderea pruncilor de cătră Irod, fuga la Egipt, învrăstând între aceste și suferințele moșilor și strămoșilor, după cum arată refrenul în colinzi. „O Aureliane, Doamne!“

Scormoniți de asemenea sentimente, bătrânii începeau se istorisească pildele și învățăturile, lui Hristos și se le asemene cu faptele din viața de toate zilele, cum o făceau și apostolii de odinioară se arate patimile, moartea și învierea domnului pentru noi și mântuirea noastră: și pruncii înaintau zi de zi nu numni vrăstă și înțelepciune, dar și în harul lui Dumnezeu și dragostea deapropelui.

Așa au putul străbate neamul românesc neprihănit și peste încercările apusenilor de ai contopi în turma cea neînsuflețită a neamurilor încreștinate cu forță prin regii apostolici, sub lozinca — fals interpretată — de: o turmă și un păstor.

Dar dreptatea lui Dumnezeu, cu aplicarea fierului roșit în foc, n'a putut fi de lungă durată. S'au stins dinpreună cu sfinții cari au inaugura'o, penrucă la anul 1300 după Hristos, familia Arpadiană — cu toți sfinții sei — nu mai avea succesori.

În acelaș interval de timp, izbucniră din spuza altarelor familiare a legii românești figurile legendare ale voivozilor *Negru Vodă* întemeietorul mănăstirii din Argeș și *Dragoș mândru ca un soare* întemeietorul mitropoliei din Suceava, cari au pus temelie *pământului făgăduinței*, pentru mult încercatul neam românesc, zămislit în timpuri mesianice și martirizat în tot decursul existenței sale bimilenare.

Din aceste odrasle de inspirațiune divină sau zamislit *Ștefan cel mare* ctitor de mănăstiri și mare apărător al legii creștinești: precum și *Voicu Corvînul* descendent al Basarabilor, a cărui fiu *Iancu de Huniade* devine apărătorul întregului creștinism și binemeritează pentru fiul seu *Matia* coroana apostolică a Ungariei.

În cursul acestor vremuri de primeneală duhovnicească, prin sacrificiul vieții în luptele cu necredincioșii și din pământul sfințit cu sângele de martir, au răsărit lăcașurile cele sfinte a le legii românești, prin chitioria eroilor legendari, proclamați ca sfinți ai neamului, în adunările creștinești transformate în șezători naționale cu colinzi, doine și legende creștinești.

Bisericile răsăreau ca în povești sat de sat și harul lui Dumnezeu fiind cu r.oi, curente primenicioase a le protestantismului cari desbinară pe Apuseni în mai multe confesiuni reformate, a cruțat neamul românesc de luptele fratricide ale războiului religios onar de 30 de ani.

În timpul lui *Matia*, odraslă a Corvineștilor din vița lui *Negru Vodă*, ramura Basarabilor, devenit rege apostolic al Ungariei, și-au putut ridica și Românii din Arad o nouă biserică, acolo unde este azi liceul *Moisă Nicoară*, în locul bisericii Sfântului Petru închisă pe vremea Stântului Ștefan, primul rege al Ungariei și demolată de Tătari la anul 1241 pentru că sângele nu se preface în apă.

5. Paharul suferințelor. (Calvarul.)

Dar paharul suferințelor neamului românesc nu se umpluse încă, de aceea a eșuat planul conceput de *Mihai Viteazul* domnul Munteniei, care se înstăpânise vremelnice peste toate țările românești la anul 1600 după Hristos. Eroul cade victima bunei credințe și Românii din Dacia lui Traian, condamnați a purta și pentru maidepartele jugul sclaviei, ajung iarăși în contact cu vânătorii desufflete din apus.

La anul 1699 coroana apostolică a Ungariei e pusă pe capul împăratului *Leopold* din Austria, un discipol al călugărilor apuseni, rămași fără enoriași în cursul luptelor religioase, fiindcă partea cea mai însemnată a Ungurilor au trecut la reformații Calvinii, Luterani și Unitari.

Spre a se rehabilita, Jezuiții își aruncară acum privirea asupra Românilor, cari formau majoritatea locuitorilor din Transilvania.

Lipsiți de averile moștenite și drepturile eluptate de înaintași, puși fiind la discreția nobilimei ungurești în calitate de iobagi, o seamă din preoții Românilor în frunte cu protopopii și cu Mitropolitul lor *Atanasie* — lăsându-se amăgiți de făgăduința, că vor putea să-și păstreze ritul și dogmele și vor fi împărțășiți de aceleași drepturi ca preoții celorlalte biserici, se învoiră a trece la apuseni, ca uniți cu Roma, biserica celorlalte neamuri de ginte latină.

(Va urma)

Odinioară 'n Școala Normală.

*Mă uit prin sita vremii cu atâția ani 'napoi,
Ce rând și ce viață, duceam la școală noi.*

*N'avem prea multe studii și nici mulți profesori
Și altă rânduială, era la sărbători.*

*Când clopotul cel mare de — Utrente suna.
Credința și porunca, pe toți ne aduna.*

*Cântam la strana dreaptă studenții „teologi“
La stânga, noi, mai umili, studenții „pedagogi“.*

*Veneau și profesorii, la spate ne stăteau,
Tipicul și cântarea cu grijă le 'ndreptau.*

*Iar, când (la liturghie) primeam pe Arhiereu,
Părea că de la Ceruri coboară Dumnezeu.*

*Noi, „ceata dascălească“, cu „popii“ la un loc,
Cântam a lui „Mărire“, cu limbile de foc.*

*Așa luam credință, tărle și puteri
Ș'am dus mai mult în sate: Lumină de la Ceri*

*Și cât a fost credința stăpână peste sat,
Era mai bună lumea și veacul mai bogat.*

*Mai multă omenie, supunere la legi,
Puteai și cu sătenii, ușor să te 'nțelegi.*

*Nățaiți-vă cu duhul, păstorilor iubiți,
Biserica și școala din nou să le 'nfrățiți.*

*Că neamul nostru este al gilei lucrător
Și n toată vremea caută la Ceruri ajutor.*

*Iar calea cea mai bună, acum și pururea
Biserica și școala, la una ne-o pot da:*

*Preotul — învățătorul, să fie iar la noi
Ca Petru și ca — Pavel Apostoll amândoi.*

G. B.

„Bunavestire în Dubești“

În n-rul 15 al revistei noastre, s'a publicat un articol cu titlul de mai sus, din care extragem următoarea frază: „răspunsurile liturgice au fost cântate de elevii școlii, sub conducerea inv. Ghibus, care a stărnit bucuria nu numai a părinților, dar și a străinilor prezenți, deoarece în aceasta comună până în prezent copiii nu știau cânta la biserică.“

Ni se aduce la conștiință că în comuna Dubești, a funcționat până în anul 1921, vreme de 25 ani, în calitate de învățător confesional ortodox, învățătorul pensionar Sevici, care în aceasta calitate a dezvoltat acolo o laudabilă activitate pe terenul bisericesc. Dânsul a crescut și educat în atmosfera evlavioasă a cântărilor bisericești, mai multe generații de copii, învățându-i să cânte și să cunoască orânduirea noastră bisericești. Dovadă mulțimea de cântăreți bisericești din Dubești cari pot forma podoaba oricărei strane de cântări bisericești.

Altă dovadă a dragostei și iubirea de biserică strămoșească a învățătorului Sevici, sunt faptele nobile creștinești ale fiului său Dr. Tiberiu Sevici notar public în Lugoj și deputat în adunarea noastră eparhială. Dânsul a înzestrat comuna sa natală Dubești cu o confortabilă casă parohială și un frumos edificiu școlar.

Noi cei dela redacția revistei B. și Șc. am înțeles fraza menționată mai sus că copiii din Dubești numai știu cânta la biserică, numai de când sunt crescuți de învățătorii de stat. Așa a înțeles această frază și corespondentul nostru din Dubești.

Nimeni nu s'a cugetat să arunce umbră asupra activității mănoase a fostului nostru învățător confesional Sevici, ale cărui merite le relevăm aci cu plăcere.

Activitate religioasă culturală în parohia Talpoș.

În comuna noastră părintele Șt. Fofiu și în anul acesta, ca și în anii trecuți, a aflat de bine să organizeze în postul Paștelor — cu concursul corpului didactic dela școala primară, — șezători religioase — culturale, cu scopul de a face din enoriașii săi creștini luminați și fii buni ai Bisericii strămoșești.

Prima șezătoare de acest fel s'a ținut în Dumineca Ortodoxiei, când păr. Șt. Fofiu a conferențiat despre „Cinstirea Icoanelor și a s. Cruci“, iar învățătorul Lazăr Onchiș despre „Creșterea copiilor“.

A doua șezătoare s'a ținut în Dumineca Floriilor, când păr. Fofiu a ținut o conferință cu subiectul: „Primăvara sufletului“ în legătură cu taina Mărturisirei și a s. Cuminecături, —

iar inv. Onchiș a vorbit despre „Puterea Credinței“.

Conferințele au fost încadrate de frumoase recitări și coruri religioase, sub conducerea inv. — dir. Alex. Dimitrie.

La ambele șezători au participat numeros public, ceea ce dovedește că poporul nostru primește cu drag hrana duhovnicească, ce i-se împărtășește de conducătorii lui firești, — preoți și învățători — și când aceștia lucrează mână'n mână pentru Neam și Lege osteneala lor va produce roade pline de binecuvântare Cerească.

Coresp.

Manifestație religioasă la Urseni - Timiș

Duminecă în 29 Martie a. c. „Corul bisericesc“ din Giroc, de sub conducerea Părintelui Horia Vișoiu, a organizat o frumoasă manifestație religioasă în comuna Urseni. Dimineața la ora 10. a. m. începe sf. liturghie. Oficiază părintele Horia Vișoiu și părintele Dimitrie Vidrighin, iar corul bisericesc din Giroc dă răspunsurile. La priceasnă predică Păr. Horia Vișoiu. Iar după masă la orele 2. p. m. Corul din Giroc organizează un reușit concert religios, după terminarea căruia Părintele Horia Vișoiu ține o instructivă și frumoasă conferință despre „Puterea credinței creștine“. Părintele Dimitrie Vidrighin aduce în numele poporenilor săi mulțumiri preotului Vișoiu, care înțelege atât de frumos să-și îndeplinească misiunea, cutreerând satele și răspândind cuvântul evangheliei lui Hristos.

Un credincios din Urseni

Misiune religioasă în Balinț.

Postul sfințelor Paști a fost timp de reculegere spirituală, de refacere morală, timpul cel mai potrivit pentru reabilitarea echilibrului sufletesc al individului și colectivității.

Astăzi cuvântul „criză“ fredonează lugubru pe buzele fiecăruia, devenind banalitate, astăzi moralitatea cauzel acestui cuvânt devenit realitate pretinde fapte și nu vorbe. Numai fapta realității ne va salva din impasul la care am ajuns.

Astăzi când și satele noastre au ajuns să fie contaminate de neîncredere și scepticism, preoțimea trebuie să fie la înălțimea chemării sale „datoria faptelor.“

Pătrunși de acest suflu, preoțimea aparținătoare trațului Balinț, se întrunește în ziua de 1 Aprilie a. c.

din inițiativa păstorului lor, protopop. Ioan Trifu la sediul protopopiatului pentru a se mărturisi și împărtăși cu sf. Taine.

La apelul făcut de P. C. Sa Părintele protopop Ioan Trifu răspunde toată preoțimea până și cel mai depărtați cari trebuiau să facă zeci de Km.

La ora 9 toți preoții în frunte cu protopopul lor pleacă la biserică, unde se face serviciul Utreniei împreună cu ceasurile, în care timp se mărturisesc toți preoții la duhovnicul tractual C. Sa păr. Alexandru Popovici din Târgoviște.

Exemplul lor a găsit ecou în sufletul a 35 de credincioși cari sau împărtășit în aceeași zi.

După serviciul Utreniei — cu ceasurile — se săvârșește sf. liturghie a sf. daruri înalte sfințite la care sunt împărtășiți cu toții.

Terminându-se sf. liturghie, preoțimea participă la săvârșirea sf. Taine a Maslului la locuința P. C. Sale protopop. Ioan Trifu. Urmează apoi o ședință intimă la care s'a hotărât ca Miercuri și Vineri în săptămâna Sf. Patimi să țină în încă 7 parohii misiuni religioase.

Ziua de 1 Aprilie a. c. a fost zi de adevărată manifestare religioasă și totodată afirmare a ortodoxiei în acest centru unde fanatismul latent al catolicismului papistaș a ajuns la înălțimea provocării.

Balinț la 1 Aprilie 1936.

Gh. Laichici
candidat de preot.

INFORMAȚIUNI.

Personale. P. S. Sa *Episcopul nostru Andrei, a plecat Vineri în 17 l. c. la București, pentru cauze de ordin mai înalt bisericesc. Duminică în 19 Aprilie P. S. Sa a slujit prohodul la înmormântarea P. S. Sale răposatului Episcop Nichita, dela Curtea de Argeș. În 22 l. c. P. S. Sa a sosit la Oradea unde a prezidat Adunarea fondului preoțesc de acolo. În 23 P. S. Sa a slujit sf. liturghie în catedrala din Oradea după care a deschis și prezidat Adunarea eparhială din eparhia soră, convocată pe ziua de 23 Aprilie a. c.*

Distincție binemeritată. Deodată cu ridicarea părintelui consilier eparhial Dr. Gh. Ciuhandu, la rangul de Iconom Stavrofor, urmă să fie avansat la aceasta demnitate, un alt venerabil membru al Consiliului nostru eparhial, părintele Mihai Păcățianu, care are în urma sa un trecut laborios și încărcat de merite. Actele erau gata pentru promovare.

Părintelui Păcățianu însă i s'a întâmplat un accident similar cu cel din anii trecuți.

Insoțind în ziua de Florii pe P. S. Sa la Timișoara și coborând treptele unui edificiu unde fuseseră în vizită, părintele Păcățianu a alunecat și s'a vulnerat la osul umărului stâng, fapt pentru care trebuie să stea câteva săptămâni cu mâna legată.

Dorim părintelui Păcățianu grabnică însănătoșire.

Suveranul nostru s'a împărtășit cu sf. euharistie. În săptămâna Patimilor M. S. Regele Carol II și Măria Sa Marele Voevod Mihai, s'au spovedit și împărtășit cu sfânta cuminecătură, în capela sf. Patriarhii de către I. P. Fericitul Patriarh Miron. Gestul evlavios al Suveranului și Marelui Voevod a făcut profundă impresie asupra publicului din București și restul țării, dintre cari mai mulți ca oricând dela războiul pentru întregire, s'au grăbit să se împărtășească cu Mântuitorul Hristos.

Alegeri de Episcopi. Pe zilele de 28 și 29 Aprilie a. c. I. Prea Fericitul Patriarh Miron, a convocat la București Colegiul Electoral, pentru alegerea de Episcopi la eparhiile vacante Oradea și Cluj.

Dorim ca deputații sinodali și fruntașii vieții publice din cele două eparhii, să se concentreze în jurul a celor două persoane distinse cari să întrunească toate condițiile de progres și înflorire a Bisericii noastre din eparhiile Oradea și Cluj. Cel aleși să fie vrednici urmași ai ilustrilor ierarhi decedați Roman și Nicolae.

Pe urmele împăratului Constantin cel Mare. Am primit la redacție o broșură a dlui profesor universitar O. Ghibu, în care după ce face biografia celor 6 episcopi români decedați în ultimul timp, d-sa afișează problema unității religioase a poporului român. Domnia sa propune următoarea rezoluție: „Regele Ferdinand I. a refăcut unitatea politică a poporului român. Augustului Său fiu îl revine misiunea refacerii unității religioase a neamului întregit. Ca un al II-lea Constantin cel Mare, Regele Carol II trebuie să convoace la sinod comun pe conducătorii celor două fracțiuni ale Bisericii românești și să-i pună de acord asupra unei formule unitare, menite a fi imediat înfăptuită.

Doamne ajută să se împlinească acest ideal așa de scump tuturor Românilor de bine!

Un leac contra frigurilor. Se anunță că o călugăriță din Muran (Italia) a descoperit un leac pentru vindecarea frigurilor. Mai mulți lucrători bolnavi de friguri au fost vindecați cu acest leac, care este un extract din anumite plante.